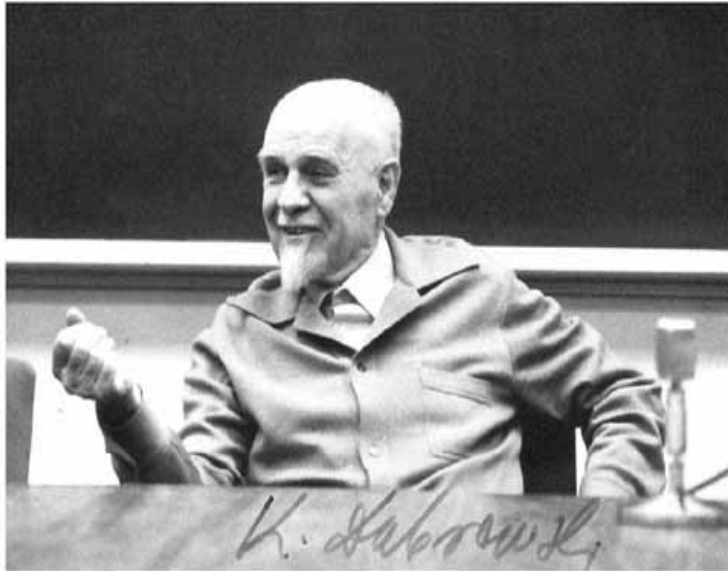

**POMEN PREKOMERNE
RAZDRAŽLJIVOSTI PRI NADARJENIH
UČENCIH**

**THE IMPORTANCE
OVEREXCITABILITES IN GIFTED
CHILDREN**

Darja FARIČ

TEORIJA POZITIVNE DEZINTEGRACIJE

Kazimir DABROWSKI
(1902-1980)
Poljski psiholog

- Nadpovprečne intelektualne sposobnosti in učni uspeh nista zadostna razloga za razvoj pozitivne osebnosti nadarjenega učenca.
- Za pozitivni razvoj osebnosti nadarjenih je ključnega pomena razumevanje, poznavanje in pospeševanje socialnega, emocionalnega in moralnega razvoja.

5 nivojev dezintegracije po Dabrowskem

Nivo	Ime nivoja	Faktor	Glavne značilnosti	Življenjski pogled	Primer
5	sekundarna integracija	3	Harmonično svobodno obnašanje, ki temelji na osebnih idealih, empatiji in duhovnih normah in vrednotah	multi nivo	Jezus, Buda
4	organizirana multinivojska dezintegracija	3	Oseba prevzame kontrolo nad krizami in nad razvojem.	multi nivo	A. Saint Exupery
3	spontana multinivojska dezintegracija	2/3	Več vidikov življenja postane vprašljivih (»učinek domine padajo«)	tranzicija	
2	uninivo dezintegracije	2	Žalost, gorje: prejšnja gotovost v posamezne pomembne aspekte življenja se začne zapletati	tranzicija	Picasso, Sartre
1	primarna ali primitivna integracija	2	Harmonična, robotska, reflektivna podobnost z okoljem: nekritična sprejemljivost norm in vrednot v okolju	uni nivo	povprečne osebe
		1	Instinktivno, sebično ravnanje-prilagojenost z okoljem izvira iz lastnega interesa	uni nivo	kriminalne osebe

PREKOMERNA RAZDRAŽLJIVOST IN NADARJENI

- Pogosta značilnost pri nadarjenih.
 - Čim večja je PK prisotna pri učencu tem bolj intenzivneje doživlja učne izkušnje v življenju.
 - PK je prirojena napetost, ki ponazarja zvišano sposobnost odzivanja
 - Izražena je v naraščajoči senzitivnosti in v intenzivnosti ter predstavlja pomembno spodbudo v življenju in kvaliteti izkušenj nadarjenega učenca.
-

5 OBLIK PREKOMERNE RAZDRAŽLJIVOSTI

- PSIHOMOTORIČNA,
 - SENZITIVNA,
 - INTELEKTUALNA,
 - IMAGINATIVNA
 - IN EMOCIONALNA.
-

1. PSIHMOTORIČNA PK

- **Je povečana razdražljivost v nevromišičnem sistemu.**
 - Zmožnost za aktivnost in energičnost.
 - Želja po gibanju.
 - Hiter govor - poln entuziazma.
 - Želja po akciji.
 - Čustva zelo intenzivna, kompulzivno vedenje, nervoza, pretirana tekmovalnost.
 - Zamenjava z hiperaktivnostjo.
-

Strategije za razvoj psihomotorične prekomerne razdražljivosti :

- Učenci, ki so psihomotorično prekomerno razdražljivi rabijo psihično in verbalno aktivnost. V njihovo življenje vnesimo gibanje in različne aktivnosti.
 - Pri tem moramo paziti, da njihova psihološka in verbalna aktivnost ni moteča za ostalo okolje.
 - Organizirati moramo čas za spontano aktivnost.
 - V tem času naj tak učenec dela, kar želi, dopustimo mu vse možnosti, kajti vse te potrebe vodijo učenca višje v psihomotorični prekomerni razdražljivosti.
-

2. SENZITIVNA PREKOMERNA RAZDRAŽLJIVOST

- **je izražena kot povečana potreba, želja po radosti, sreči in po užitku ali pa izvira iz neprijetnega doživljanja čutov kot so voh, dotik, okus, pogled in sluh.**
 - Cenijo estetske užitke, kot so glasba, jezik in umetnost.
 - Opazijo večje razlike, posebnosti, odtenke pri okušanju, vohanju, pri poslušanju in opazovanju.
 - Preveč si prizadevajo biti v središču pozornosti.
 - Motijo jih že malenkosti.
-

Strategije za razvoj senzitivne prekomerne razdražljivosti:

- Kadarkoli je možno, moramo ustvarjati takšno okolje, ki ne dopušča motenj iz okolja in učencu nudi udobje.
 - Učencem dajati čim več priložnosti, kjer so oni v središču pozornosti, ali pa pospeševati kreativnost in dramatizacijo. Učenci iščejo potrditev v tem, ko so v središču pozornosti.
 - Nuditi čas za razmišljanje, doživljanje lepega in mestoma pohvaliti.
-

3. INTELEKTUALNA PK

- **je prikazana kot potreba za doseganje razumevanja in resnice. Gre za prizadevanje si pridobivati znanje in le to analizirati, sintetizirati.**
- Neverjetno aktivne misli.
- Velika radovednost.
- Željni branja, ostri opazovalci.
- Razvit spomin za podrobnosti.
- Sposobnost načrtovanja.
- Visoko moralno razmišljanje.
- Nestrpni z drugimi, ki ne zmorejo vzdržati njihovega intelektualnega tempa.

Strategije za razvoj intelektualne prekomerne razdražljivosti:

- Pokažemo jim, kako najti odgovore na vprašanje. Spodbujamo učence k analiziranju, sintetiziranju in k temu, kako najti razumevanje.
 - Za tiste, ki se zanimajo za moralna in etična vprašanja, predlagamo načine, poti, rešitve za njihovo zaskrbljenost, npr. zbiranje odej za brezdomce ali pisati vojakom v Irak.
 - Dajemo jim občutek, da sami lahko nekaj pripomorejo pri reševanju svetovnih problemov.
 - Če je posameznik preveč kritičen do drugih in jim ne da možnosti za govorjenje, je potrebno pomagati, da uvidi svoje ravnanje kot neprimerno, ker se ne vede spoštljivo do drugega.
-

4. IMAGINATIVNA PK

- **reflektira povečano vlogo v fantaziji z bogatimi asociacijami, predstavami in vtisi.**
 - Pogosto je uporabljena s predstavami in metaforami, spretnostmi za domiselnost in fantazijo, spretnostjo podrobne vizualizacije.
 - Mešajo resnico domišljijo.
 - Ustvarjajo si svoj fantazijski svet, da bi pobegli dolgčasu.
 - Težave z zbranostjo pri pouku zaradi preveč rigidnega učnega načrta.
-

Strategije za razvoj imaginativne prekomerne razdražljivosti:

- Imaginativni učenci lahko zamenjajo realnost in domišljijo zaradi spominov in novih idej, ki se pojavijo v njihovih mislih.
 - Takim učencem moramo pomagati pri razlikovanju fiktivnega in realnega sveta.
 - Pomagati takim učencem, da s svojo fantazijo pripomorejo v resničnem svetu in da predstavljajo vzor učenca, ki je tudi produktiven.
-

5. EMOCIONALNA PK

- **Odraža se v povečanih intenzivnih občutkih, čustvih, ki vodijo v ekstreme glede kompleksnosti, v sposobnosti identifikacije s čustvi drugih, in z močno učinkovito izraznostjo.**
- Izredne sposobnosti za globlje, intenzivne odnose med ljudmi.
- Kažejo močno emocionalno navezanost na ljudi, prostore in predmete.
- Izražajo sočutje, empatijo in senzitivnost v odnosih.
- Njihova skrb za druge, njihovo osredotočanje na povezanost z ljudmi in intenzivnost njihovih čustev jih lahko onemogoča pri vsakdanjih opravilih.

Strategije za razvoj emocionalne prekomerne razdražljivosti:

- Sprejemamo vsa čustva ne glede na intenziteto le-teh.
 - Posameznike moramo učiti, kako se odzivati na posamezne psihične in emocionalne probleme.
 - Emocionalno občutljivi učenci imajo pogosto težave z izgubo kontrole nad sabo in so zelo dovzetni za emocije.
 - Pomagati jim je potrebno pri prepoznavanju raznih znakov, ki so značilni za emocionalni stres, kot je glavobol, potenje, bolečine v trebuhu.
-

GLAVNE STRATEGIJE ZA RAZVOJ PREKOMERNE RAZDRAŽLJIVOSTI

- Predstavitev, razlaga značilnosti prekomerne razdražljivosti učencem staršem in učiteljem.
 - Osredotočati se na njihove pozitivne prednosti:
biti energičen, senzualen, radoveden, kreativen, lojalen, poetičen, empatičen.
 - Učenje in uporaba verbalne in neverbalne komunikacije.
 - Učenje obvladovanje stresa:
 1. Prepoznati ključne značilnosti stresa.
 2. Razviti strategijo za obvladovanje stresa.
 3. Razviti strategijo pri preprečevanju stresa.
 - Ustrezajoče okolje spodbuja kreativnost.
 - Zavedanje dejstva, da njihovo obnašanje vpliva na ostale.
 - Uživati v sreči.
-

-
- Za razvoj pozitivne osebnosti nadarjenega učenca ni zadostna samo inteligenca, ampak so pomembni še drugi dejavniki, ki izhajajo iz osebne življenjske motivacije, ki je pogojena iz lastnega interesa, empatije in altruizma.
 - Najpomembnejša značilnost nadarjenih učencev z vidika osebnostnega razvoja je prekomerna razdražljivost, kjer je senzitivnost povečana.
 - čim večja je prekomerna razdražljivost, tem bolj želi nadarjeni učenec intenzivno doživeti izkušnje v življenju.
 - Okolje je tisto, ki nadarjenega učenca s prekomerno razdražljivostjo spodbujevalno oblikuje.
 - Zato je pomembno prepoznavanje prekomerne razdražljivosti tako lahko učitelji zagotovimo nadarjenemu učencu varno, spodbujajoče in razumevajoče okolje.
-

HVALA ZA POZORNOST

THANK YOU FOR YOUR
ATTENTION